

Joosep Selteri elulugu

Koostas Vello Kallandi

Joosep Selter sündis 2. veebruaril 1892 Järvamaal Väinjärve vallas Ramma külas Sepa talus Kustas ja Ann Selteri seitsmenda ja viimase lapsena.

Joosep sai alghariduse kohalikus Ramma 4-klassilises külakoolis ja seejärel õppis Rakvere linnakoolis, mille lõpetas 1911. aastal. Hiljem õppis Petrogradi polütehnikumis maamöötmise erialal ja töötas mõnda aega maamööõtjana.

Seoses alanud Esimese maailmasõjaga võeti Joosep 8. augustil 1915 sõjaväkke ja ta määrati 15. Siberi laskurite tagavarapataljoni. Seal suunati Joosep 6. jaanuaril 1916. a 1. Irkutski lipnike kooli, kus 25. 03.1916 sai **nooremaks allohvitseriks** ja 1.04.1916 armee jalaväe lipnikuks.

5. aprillist 1916 asus J. Selter teenistusse 15. Siberi laskurite tagavarapataljonis 3. roodu nooremohvitserina, kust 17.07.1916 viidi üle Ust-Dvinski kindluse komandandi käsutusse Läti laskurite tagavarapolgu 3. roodu ohvitseriks. 1.08.1916–01.09.1916 viibis Joosep puhkusel.

29.09.1916 suunati Joosep Selter Riiga kindral Jermolovi käsutusse ja võeti arvele Semgali Läti laskurite pataljoni 5. roodu nooremohvitserina. Selle roodu koosseisus võttis ta 23. detsembril 1916 osa lahingust Mangeli all, kus sai haavata kuulist, mis tungis paremasse õlga. Raviks evakueeriti J. Selter 28. detsembril Petrogradi 134. punkti juurde laatsaretti.

Vahvuse eest lahingu ajal Mangeli piirkonnas 23.12.1916 määrati 12. armee käskkirjaga 05.02.1917 nr.129 Joosep Selterile Püha Anna 4. järgu aumärk pealkirjaga „Za hrabrost” /”Vapruse eest”/.

Aprillis 1917 alustati Tallinnas Vene sõjaministrilt saadud loa põhjal 1. Eesti polgu formeerimist. Sellega algas eesti rahvusest sõjaväelaste koondamine rahvusväeosadesse, mille tulemusena loodi hiljem rahvusdiviis J. Laidoneri juhtimisel. Rahvusväeosade ülesandeks oli tugevdada vastuseisu pealetungivatele saksa vägedele olukorras, kus revolutsioonisündmuste tulemusena Vene väed laostusid ja lagunesid.

Pärast paranemist määrati ka Joosep Selter 4. maist 1917 vastloodud 1. Eesti jalaväepolgu jalaväeluurajate komandosse ja selles alates 28. maist 1917 kogunemispunkti ülema ajutiseks kohusetäitjaks.

Hiljem viidi Tallinnas loodud 1. Eesti polk üle Rakveresse. Alates 05. juunist 1917 oli Selter 12. roodus nooremohvitser ja 25. juunist – alalise patrulli komandoülem Rakvere jaamas.

Päevakäsuga nr 193 armeele ja laevastikule 28.08.1917 tõsteti Joosep Selter **leitnandiks** „vanadusega” /tagant järgi/ **1. jaanuarist 1917.**

Oktoobris 1917 algas sakslaste poolt Eesti saarestiku vallutamine ja 1. Eesti polk suunati Haapsallu. J. Selter jalaluurajate komandoga jõudis sinna 20.09.1917. Sakslased olid dessandiga hõivanud juba Muhumaa. Esimese Eesti jalaväepolgu kaks pataljoni viidi laevadega saarele, kus otsustati vastu pidada viimse võimaluseni.

J. Selter jõudis Muhu saarele 3. oktoobril 1917. Saksa sõjalaevastik oli vallutanud Liivi lahe ja Muhu väina, eraldades sellega saarte kaitsjad mandrist. Vene väejuhatuse loobus Muhu saare kaitsmisest ning seal asuvad väeosad püüdsid pääseda üle väina mandrile, kuid suurelt jaolt nad sakslaste poolt vangistati. J.

Selteril õnnestus siiski sealt 5. oktoobril 1917 lahkuda. Esimene Eesti jalaväepolk asus Haapsalu piirkonda, organiseerides kaitset Saksa vägede edasitungi vastu saartelt mandrile. Alates 19. oktoobrist 1917 osales J. Selter lahingutegevuses sakslaste vastu Vormsi saarel. Alates 06.11.1917 kuni Vormsilt lahkumiseni 04.12.1917 oli J. Selter ajutine jalaluurajate komando ülem ja Vormsi komandandi kohustetäitja. Pärast Vormsil viibimist anti Joosepile kuu aega puhkust (04.12.1917–05.01.1918).

Pärast puhkust jätkus J. Selteri teenistus ja lahingutegevus ajutise jalaluurajate komando ülemana kuni 21. veebruarini 1918.

Päevakäsu nr 18 põhjal Eesti vägedele 29.03.1918 ülendati Joosep Selter **ülemleitnandiks „vanadusega” /tagant järgi!/ 26 novembrist 1917.**

Eesti iseseisvuse väljakuulutamisega muutus rahvusdiviis riiklikuks Eesti sõjaväeks, kuid 20. märtsil 1918 ilmus Saksa väejuhatuse käsk Eesti sõjaväe likvideerimiseks. Eesti sõjavägi saadeti laiali ja J. Selteri sõjaväe teenistus lõppes 5. aprillil 1918. aastal.

19. novembril 1918 toimus Paides koosolek rahvaväe osakondade loomiseks kihelkondades ja valdades. Seal määrati Koeru kihelkonna rahvaväe juhatajaks nooremleitnant Viitmann ja Väinjärve valla osakonna juhatajaks lipnik O. Alweiss. Väinjärve vallas registreeris end vabatahtlikult rahvaväkke 44 meest. Valdavas osas olid need ärksamad taluperemehed ja perepojad. Nende hulgas astus 1. Eesti Rahvaväe polku 19. novembril 1918. aastal ka Joosep Selter.

Samal ajal asus valitsus ka alalise sõjaväe loomist, algul vabatahtlikkuse alusel, päev pärast Vabadussõja algust ja Narva langemist üldmobilisatsiooni kuulutamiseks Virumaal 29. novembril 1918 aastal. 21.11.1918 organiseeriti Rakveres 5. jalaväepolk, kuhu 7. detsembril 1918. aastal viidi üle ka Joosep Selter. Algul noorema ohvitserina 4. roodus, alates 22. jaanuarist 1918 2. roodus tegi J. Selter 5. jalaväepolgu koosseisus kaasa raske taandumise Narva alt 1918.

aasta jaanuari alguseni ja järgnevalt vene vägede tagasitõrjumise Narva jõe taha. 27. jaanuaril 1918 viidi J. Selter tagasi 1. Eesti Rahvaväe polku, kus 28. veebruaril 1919 määrati pommipildujate komando ülemaks. Komando, kus oli 80 meest, sai samal päeval korralduse asuda rongile ja sõita eesliinile, Narva rindele.

Eesmärgiks oli kindlustada kaitseliini Narva jõel, sest venelased püüdsid mitmel korral Narva linna uuesti vallutada. Veebruarikuuga vaibusid vastase suuremad kallaletungid Viru rindel ja algas harilik kaitsetegevus. Vaatamata sellisele olukorrale saabus Joosep Selterile saatuslik päev. Teenistuslehel on kaks lakoonilist sissekannet:

“17.04.1919 oma miini lõhkemise läbi haavata saanud ja haigemajasse ravitsemisele saadetud.

18.04.1919 Tallinna linna keskhaigemajasse ära surnud ja polgu nimekirjast maha kustutatud”.

Samas komandos kirjutajana teeninud Joosep Allikas kirjeldab seda päeva oma mälestustes alljärgnevalt:

“Aprilli kuuks lahingutegevus Kudru küla lähistel soikus, mis võimaldas isegi osa mehi koju puhkusele lasta. Kohalejäänud sõdurid läksid Narva jõe ääres katsetama üht sakslaste poolt mahajäetud miinipildujat, mis kahjuks lõhkes.” Kaks meest surid kohapeal, kaheksa said haavata, neist Joosep Selter üliiraskelt.

Joosep suri teadvusele tulemata 18. aprillil 1919 Tallinna sõjaväe haiglas ja on maetud Koeru vana kalmistu peavärava lähedale.